

belirli bir miktarda mala sahip olmasıdır. Zekâcîr; t verilecek malın cinsine göre farklılık gösteren bu miktara, nisap denilir. Zekâcîr; tın Farz Olmasının Şartları A- Mükellef açısından gerekli olan şartlar: Zekâcîr; t verecek olan kişi 1- Akıllı, 2-Hür, 3-Erginlik çâğına ermiş, 4-Dinen zengin ve 5-Müslüman olmalıdır. Buna göre; Müslüman olmayanlara, delilere, çocuklara ve hürriyetini kaybetmiş olan köle ve esirlere zengin de olsalar zekâcîr; t farz değildir. Zekâcîr; tın farz olmasına engel olan akıl hastalığında (delilik) iki hal düşünülebilir: 1- çocuktan itibaren deli olanlar: Bunların hastalığı devam ettiği müddetçe mallarına zekâcîr; t gerekmez. Erginlik çâğına geldikten sonra sıhate kavuşacak olurlarsa, o tarihten itibaren kendilerine zekâcîr; t farz olur. 2- Erginlik çâğına geldikleri zaman akıllı oldukları halde sonradan akıl hastalığına tutulanlar. Bu durumda olanların hastalıkları bir sene aralıksız devam ederse, o sene kendilerine zekâcîr; t gerekmez. Fakat sene içerisinde bir iki gün gibi az bir zaman için de olsa sıhhat bulana o senenin zekâcîr; tı farz olur. Bu söyenilenler İmam Muhammed'in görüşüdür. İmam Ebû Yusuf'a göre; senenin çoğunu sıhhatli geçirmeyen akıl hastalarına o sene için zekâcîr; t gerekmez. Bunaklık da; delilik hükmündedir. Zengin olan çocukların; erginlik çâğına geldikleri andan, küçükken akıl hastası olup da erginlik çâğına geldikten sonra sıhhat bulanların da sıhhat buldukları andan itibaren bir sene geçince zekâcîr; t vermeleri gerekir. Toprak mahsullerinde, hem çocuklara hem de delilere zekâcîr; t gerekir. Buna; öşür denilir. Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheplerine göre; hiç bir ayırım yapılmadan çocukların ve akıl hastalarının tüm mallarından zekâcîr; t gerekir[6]. B- Mal açısından gerekli olan şartlar: 1- Mal, mal sahibinin aslî ihtiyaçlarından ve borçlarından fazla olarak, nisab miktarı veya daha fazla olmalıdır. Aslî ihtiyaç; kişinin ve ailesinin ihtiyaçları olan mal, eşya ve aletlerdir. 2- Mal, hakikaten veya hükmen artıcı olmalıdır. Hakikaten artıcı olmasından maksat; malın, ticaret veya üreme yoluyla çoğalıcı olmasıdır. Buna göre; her türlü ticaret malı, nesli, sütü ve tüyü alınmak üzere kırlarda otlatılan erkek ve dişi hayvanlar hakikaten artıcıdır. Bu şekilde hayvanlara; saime denilir. Malın hükmen artıcı olması; sahibinin veya sahibinin vekili elinde bulunması suretiyle artırılmaya elverişli olmasıdır. Altın, gümüş ve paralar bu kabildendir. 3- Malın üzerinden bir yıl geçmiş olmalıdır. Buna; Havelîn-ı Havl veya Havl-i Havelîn denilir. Nisîb miktarı mala sahip olan bir kimseye; o mala sahip olduktan itibaren bir sene geçtikten sonra zekâcîr; t vermesi farz olur. Nisîbın, hem senenin başında hem de sonunda mevcut olması gerekir. Arada azalıp çoğalmasına itibar edilmez. Zekâcîr; t verirken malın, sene başındaki veya sene ortasındaki değil, sene sonundaki değerine itibar edilir. Mesela; sene başında 500. lirası olan bir kimsenin sene ortasında 300. liraya düşse fakat sene sonunda 600. olsa bu şahıs zekâcîr; tını 600. lira üzerinden verecektir.[7] Toprak mahsullerinin zekâcîr; tında; mahsulün üzerinden bir sene geçmesi şart değildir. Hasadı yapıldıktan sonra zekâcîr; tlarının verilmesi gerekir. 4- Sahibi, mala tam olarak malik olmalıdır. Bundan maksat; malın, sahibinin elinde olması ve onda bir başkasının hakkının bulunmamasıdır. Buna göre; kadının henüz eline geçmeyen mehrine ve insanın elinde bulunmakla beraber, buna karşılık borcu olan malına zekâcîr; t gerekmez. Ancak, borcuna mukabil olanı çiktikten sonra geriye kalan miktar nisîba ulaşırsa o fazlalık için zekâcîr; t gerekir. Buradaki borçtan maksat; kul borcudur. Keffaret, nezir, hacc, gibi dinî borçlar zekâcîr; tın gereğine manî değildir. Eskiden kalma zekâcîr; t borcu da nisîba manidir. Buna göre; elinde nisîb miktarı malı olan bir kimsenin, eski senelerden kalma zekâcîr; t borcu olur ve bu borç düşüldüğünde geri kalan miktar nisîbtan aşağı düşerse, o

kimseye zekâcîr; icabetmez. Satın alınıp henüz teslim alınmayan mal, borçcedil; lu tarafından inkâr edilmeyen, edilse bile isbatı mümkün olan alacaklar ve yolcuların memleketlerinde olan mallarına zekâcîr; gerekir. Bir kimsenin, sahibi olmakla beraber elinden ¸ıkan ve faydalanması ya da bir daha kendisine düşünme umudu olmayan (denize düşen, kaybolan mallar; borçcedil; lu tarafından inkâr edilip isbatı mümkün olmayan alacaklar) mallardan dolayı zekâcîr; icap etmez. Haram yolla kazanılan malın zekâcîr;tı verilmez. Bu malın, varsa sahibine verilmesi, bilinmiyorsa fakirlere dağıtılması gerekir. Zekâcîr;t Verilirken Bulunması Gereken Şart Zekâcîr;t verecek olan bir kimsenin, verdiği zekâcîr;tın sahih olması için niyet etmesi gerekir. Niyet, ya bizzat zekâcîr;t veren tarafından fakire verilirken veya zekâcîr;tını verilmesi için bir başkasına teslim ederken ya da zekâcîr;t olarak verilmek üzere ayırırken olmalıdır. Niyet edilmeden fakire verilen bir mal, henüz fakirin elinde iken zekâcîr;ta niyet edilecek olursa, zekâcîr;t olarak sahih olur. Mal fakirin elinden ¸ıktıktan sonra niyet edilirse bu zekâcîr;t yerine geçmez. Zekâcîr;t verilirken, onun zekâcîr;t olduğunun fakire bildirilmesi şart değildir. Hatta ¸ten zekâcîr;ta niyet edildiği halde, verirken hibe veya borçcedil; demek onun geçiriliğine engel olmaz. Zekâcîr;ta Konu Olan Mallar ve Bunların Nisapları Mallar; açık (zekâcîr;hire) ve gizli (bakîr;tine) olmak üzere iki kısma ayrılır. Yılın altı ayından fazlası kırlarda otlayarak beslenen ve ticaret için değil de, eti, sütlü; ve yemli; vs. için tutulan (Sâcîr;ime) hayvanlar, bazı toprak mahsulleri, madenleri, yer altından ¸ıkartılan defineler ve gümüş; klerden geçen ticaret malları açık (Zâcîr;HİR) mallardır. Nakit paralar, altın, gümüş; ve depolarda ya da mağazalarda bulunan ticaret malları da gizli (Bâcîr;TİN) mallardandır. Bu mallardan her biri belirli ölçülerde zekâcîr;ta tabidirler. HAYVANLARIN ZEKÂCİR;TI Senenin yarısından ¸oğunu kırlarda otlayarak geçirilen sâcîr;ime hayvanlar; eti, sütlü; ve yemli; için ¸in beslendikleri takdirde ölçü nisaplarla zekâcîr;ta tabi olurlar. Bu hayvanlar; koyun, keçil; i, sığır ve develerdir. Koyun ve keçil; iler aynı sınıf olarak mütalâa edilirler. a- Koyunlar ve keçil; ilerın zekatları: Koyun ve keçil; ilerın nisâcîr;bı kırktır. Daha aşağısına zekâcîr;t gerekmez. Bunlar birbirlerine ilâcîr;ve edilirler. Erkek ve dişileri arasında fark yoktur. Sayıları kırktan fazla olan koyun ve keçil; ilerın zekâcîr;tları şuydur: Bundan sonraki her yezde bir koyun veya keçil; i verilir. Bu rakamların arası zekâcîr;tan muaftır. Yani 40 koyun için bir koyun verileceği gibi, 120 koyun için de bir tek koyun zekâcîr;t verilir. b- Sığır ve mandaların zekâcîr;tı: Sığır ve mandalarda zekâcîr;t otuzdan başla. Bundan sonrası için zekâcîr;t şu şekilde verilir: Altmış sığırdan itibaren hesap; ilk nisâcîr;b olan otuz üzerine otuz veya kırk ilâcîr;vesiyle yapılır. Otuzdan sonraki her kırk için ¸ ¸ yaşına giren bir dana, her otuz için de iki yaşına giren bir buzağı verilir. Meselâcîr;; altmış sığır için iki tane iki yaşına girmiş buzağı, yetmiş sığır için de bir tane iki yaşına girmiş buzağı ve bir tane de ¸ için yaşına girmiş dana verilir. Seksen sığırın zekâcîr;tı da; iki tane ¸ yaşında danadır. Zekâcîr;t olarak verilecek hayvanın erkek veya dişi olması arasında fark yoktur. c- Develerin Zekâcîr;tı: Develerin nisâcîr;bı beştir. Deve sayısı beşten yirmi beşe varıncaya kadar her beş için bir koyun zekâcîr;t verilir. Yirmi beşten sonra zekâcîr;t; devenin kendi cinsinden verilir. Ancak, sayı arttıktan sonra verilecek devenin yaşı ve sayısı değişir. Develerin erkekleri ve dişileri zekâcîr;ta konu olma yönünden aynıdır. Ancak, zekâcîr;tın dişi develerden verilmesi icab eder. Yukarıya aldığımız nisâcîr;plar; sâcîr;ime olan hayvanlara aittir. Senenin yarısından ¸oğunu kırlarda otlamayıp, ahırlarda veya paralı otlaklarda beslenen hayvanlara; ALİCİR;FE denilir. ALİCİR;feler ticaret için tutulmadıkları takdirde kendilerine zekâcîr;t gerekmez. Ticaret için beslenen besi hayvanları, ticaret malı olarak zekâcîr;ta tabi olurlar. ALTIN, GÜMÜŞ; VE NAKİT PARANIN ZEKÂCİR;TI Altın ve

gümüş, ister külçe ister mamul olsun, nisâb miktarında olup da üzerinden bir sene geçince %2.5 oranında zekâtlarının verilmesi gerekir. Hanefiîlere göre; ister zinet olarak, ister bir ihtiyaca sarf edilmek üzere bulundursun, elde bulunan bütün altın ve gümüşlere zekât gerekir. Şafiîlere göre ise; kadınların ziynetlerine ve erkeklerin gümüş yüzüklerine zekât icabetmez. Altının nisabı, 20 miskal, gümüşün nisabı da, 200 dirhemdir. Dirhemin, örfe ve şer'î olmak üzere iki ayrı ölçe sü vardır. Ancak, memleketimizde bu gün için bu ölçeler kullanılmadığına göre, nisâbda şer'î dirheme itibar edilmelidir. Buna göre, 20 miskal altının karşılığı; 80.18 gr. 200 dirhem gümüşün karşılığı da; 561,2 gr.dır. Altın ve gümüşün zekâtlarında kıymetlerine değil, ağırlıklarına itibar edilir. 20 miskal (80.18 gr)'dan fazla olan altın 4 miskal (16.03) gr.'a, 200 dirhem (561, 2 gr)'den fazla olan gümüş de; 40 dirhem (112.22 gr'a) varmadıkça bu fazlalıktan dolayı zekât gerekmez. Ancak bu fazlalık, varsa paraya veya ticaret malına eklenir. Her birisi nisâba ulaşmayan altın ve gümüş, İmam Azam'a göre kıymetleri, İmameyn'e göre ise miktarları itibarıyla birbirlerine eklenirler. Bunlar, paralara veya ticaret mallarının kıymetlerine de eklenirler. çnkü ticaret malları ve paraların nisâbının aynı cinsten olması şart değildir. Dolayısıyla, bir kimsenin her biri nisâba ulaşmayan altın, gümüş, para ve ticaret malı olsa bunların toplam kıymetleri nisâba ulaşırorsa hepsi birden zekâta tabi olurlar. Elde bulunan nakit paralar veya her an paraya çevrilebilen tahviller, aynen altın ve gümüş gibi zekâta tabidir. Bunların ve ticaret mallarının nisâbı, hem altına hem de gümüşe göre değerlendirilebilir. Bu konuda fakir için daha faydalı olanı esas alınmalıdır. Ancak, günümüzün ekonomik şartları göz önünde alındığında, bu malların nisabının tayininde altının esas alınmasının daha uygun olduğunu görürüz^[8]. Para elde değil de, başkasının zimmetinde alacak olarak bulunursa alacağın çeşidine göre zekât durumlarında farklılıklar olur. A- Kuvvetli alacaklar: Satılan ticaret malının bedeli ve borç olarak verilen paranın karşılığı olan alacaklardır. Bu alacaklar, borçlular tarafından inkâr edilmedikçe, borçlunun zimmetinde kaldıkları sürenin zekâtı alacaklar tahsil edilince ödenir. B- Orta alacaklar: Ticaret için olmayan bir malın satılması karşılığında olan alacak ve kira bedelleridir. Bu tür alacaklar da zekâta tabi olma yönünden birinci maddedekiler gibidir. Fakat tam nisâb miktarı kadar tahsil edilmedikçe zekâtlarının hemen verilmesi gerekmez. C- Zayıf alacaklar: Kadının kocasından alacağı, mehir, vârisin elinde kalan vasiyet bedeli gibi, bir mal karşılığı olmayan alacaklardır. Bu türden olan alacaklarda geçmiş seneler için zekât gerekmez. Tahsil edilip, üzerlerinden bir sene geçtikten sonra zekâtlarının verilmesi gerekir. Borçlu olan kişi önce borcunu inkâr eder, bir kaç sene sonraki borcunu kabul edip alacaklıya öderse geçmiş senelere ait olan zekâtın ödenmesi gerekmez. TİCARET MALLARININ ZEKÂTI Cinsi ne olursa olsun, ticaret maksadı ile alınıp satılan tüm mallar nisâba ulaştıkları takdirde % 2.5 oranında zekâta tabidirler. Bu malların nisâbı, kıymetlerinin altın ve gümüş nisâbına ulaşması ile sabit olur. Ticaret mallarında zekât, elde edilen kâra göre değil, sermaye ve kârın toplamına göredir. Bu durumda, sene başında nisâb miktarına ulaşmış olan ticaret mallarının sene sonundaki kıymetleri esas alınarak zekâtları verilir. Ticaret malları kendi aralarında birbirlerine eklendikleri gibi, ticaret için olmayan altın, gümüş ve paraya da ilave edilirler. Sene içerisinde bir başka mal ile değiştirilmeleri, malın üzerinden bir sene geçmesi şartını engellemez. Bir malın,

69;#1616;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1618;#1605;#1614;#1587;#1614;#1575;#1603;#1616;#1610;#1606;#1616;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1618;#1593;#1614;#1575;#1605;#1616;#1604;#1616;#1610;#1606;#1614;
#1593;#1614;#1604;#1614;#1610;#1618;#1607;#1614;#1575;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1618;#1605;#1615;#1572;#1614;#1604;#1617;#1614;#1601;#1614;#1577;#1616;
#1602;#1615;#1604;#1615;#1608;#1576;#1615;#1607;#1615;#1605;#1618;
#1608;#1614;#1601;#1616;#1609;
#1575;#1604;#1585;#1617;#1616;#1602;#1614;#1575;#1576;#1616;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1618;#1594;#1614;#1575;#1585;#1616;#1605;#1616;#1610;#1606;#1614; #1608;#1614;#1601;#1616;#1609;
#1587;#1614;#1576;#1616;#1610;#1604;#1616;
#1575;#1604;#1604;#1607;#1616;
#1608;#1614;#1575;#1576;#1618;#1606;#1616;
#1575;#1604;#1587;#1617;#1614;#1576;#1616;#1610;#1604;#1616;
#1601;#1614;#1585;#1616;#1610;#1590;#1614;#1577;#1611;
#1605;#1616;#1606;#1614; #1575;#1604;#1604;#1607;#1616;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1604;#1607;#1615;
#1593;#1614;#1604;#1616;#1610;#1605;#1612;
#1581;#1614;#1603;#1616;#1610;#1605;#1612; “Sadakalar (zekâtlar), Allah’tan bir farz olarak ancak fakirler, düşkünler, zekât toplayan memurlar, kalpleri İslam’a ısındırılacak olanlarla (özgürlüğüne kavuşturulacak) köleler, borçlular, Allah yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.^[12]Bu âyette belirtilen sınıflar şunlardır: A- Fakirler B- Miskinler (Düşkünler) C- Âmiller (Zekât toplayan memurlar) D- Müellefe-i Kulûb (Kalpleri İslam’a ısındırılacak olanlar) E- Mükâteb Köle (Özgürlüğüne kavuşturulacak olan kimseler) F- Borçlular: Borçlu olup, bunun karşılığında fazla olarak nisap miktarı malı olmayanlardır. G- Allah yolunda cihad edenler: Bunlar, Allah için savaşa katılmak istediği halde maddî imkânsızlıktan dolayı silah ve nafakasını temin edemeyenlerdir.(Bu gün için Allah için eğitim yapmaya çalışıp ta gücü olmayanlar. H- Yolcular: Memleketlerinde malları olsa bile, gittikleri yerde parasız kalanlardır. Zekât, bu sayılan gruplardan her hangi birisine verilebilir. Her gruba verilmesi şart değildir.^[13] Aslî ihtiyaçlarından fazla olarak nisâb miktarı mala sahip olan kişiye, bu malı artıcı olsa bile zekât verilemez. Bir kimse zekâtını, hanımına, usûl ve fürûna veremez.Bunların dışında zekâta ehil olan herkese verilebilir. Ancak, önce kendi akrabalarından başlaması daha iyidir. Zekât verilen kişinin Müslüman olması şarttır. Müslüman olmakla beraber, dinî Görevlerini yerine getirmeyen veya aldığı zekâtı meşru olmayan yollarda harcayacağı bilinen kişilere zekât verilebilirse de salih Müslümanlara verilmesi daha uygundur. Zekâtın, malın bulunduğu yerdeki fakirlere verilmesi daha efdaldir. Başka bir yere gönderilmesi de caizdir. Bu vaaz: Şamil İslam Ansiklopedisinin Zekât maddesinden alınmıştır.

[1] Subkî, el-Menhel, Beyrut, 1394, XI,113 [2] el-Tevbe, 9/103 [3] Sebe, 34/39 [4] M. Hamdi Yazır, Hak Dini, II, 933 [5] el-Merginânî, el-Hidaye, I, 96; Mehmet Zihni, Nimetü'l-İslâm, II, 5 [6] Merginânî, a.g.e., I, 96; Mevsilî, el-İhtiyar II,

130; el-Cezîrî, Kitabu'l-Fıkıh ale'l-Mezahibi'l-Erbaa, I, 590, 591 [7] Şafiî mezhebine göre; nisîbda muteber olan zaman senenin sonudur. Sene sonunda nisîb miktarı olan bir mal, sene başında nisabtan az bile olsa o mala zekît gerekir [8] Yusuf el-Kardavî, Fıkhu'z-Zekît, Beyrut 1981, I, 265 [9] İbn Kudîme, el-Muğnî,III, 29, 47 [10] Kardavî, a.g.e., I, 476-479 [11] Kardavî, a.g.e., I, 480 [12] et-Tevbe, 9/60 [13] Şafiî mezhebine göre zekîtın, en az her gruptan üç kişiye verilmesi gerekir.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)